

zich van een vrij slaperige garnizoensstad tot een industrieel centrum van meer dan regionaal belang.

Om 10.00 uur arriveerde het gezelschap in Bergen op Zoom, waar in de Teerkamer aan de Grote Markt koffie werd gedronken. Vervolgens werd een korte stadswandeling gemaakt, waarbij onder meer de vroeg negentiende-eeuwse synagoge werd bezichtigd en welke stadswandeling eindigde bij het Markiezenhof, de woning van markiezen uit de respectieve families uit Bergen op Zoom. Na de opheffing van het markizaat in 1801 deed het pand tot 1958 dienst als kazerne. Vervolgens werden het aperitief en de lunch genoten in restaurant De Raayberg, iets buiten de oude stad gelegen, waar de heer F.C. Bolsius, wethouder van cultuur van Bergen op Zoom, mede aanwezig was. Na de middag werd ingescheept in Lage Zwaluwe voor een tocht door de Biesbosch, waarbij uitleg werd gegeven over flora, fauna en waterbeheer. De Biesbosch is ontstaan door de Sint-Elizabethsvloed van 1421 die ook dorpen ten zuiden van Rotterdam, zoals Katendrecht, onder water zette. Het is een fascinerend natuurgebied dat ook een belangrijke rol speelt in de drinkwatervoorziening van Rotterdam.

Rond 18.00 uur keerden de leden vermoeid doch zeer voldaan weer terug naar Rotterdam.

Op dinsdag 26 mei hield de heer K.K. Vervelde, auteur van hét standaardwerk over de Rotterdamse graanhandel, een lezing over 'De Rotterdamse graanhandel bemonsterd en gewogen'. De lezing werd gehouden in het Oscar Auditorium.

Op 3 januari 1872 werd de Koninklijke Vereniging Het Comité van Graanhandelaren door een negentiental graanhandelaren opgericht met als doelstellingen 'het opmaken van prijsnoteringen voor publicatie in dagbladen en het eventueel kunnen voeren van arbitrageprocedures'. Pas na verloop van een aantal jaren werd werkelijk inhoud gegeven aan het houden van arbitrages in eigen huis.

Met de industrialisatie van West-Europa, het bijna twintig jaar durende proces om de Waterweg op de vereiste diepgang te kunnen brengen en houden, stegen de aanvoeren van granen op Rotterdam spectaculair. Het belangrijkste exportland van granen, Rusland, verkoos bij voorkeur de Rotterdamse haven als bestemming, omdat Rotterdam over een grote opslagcapaciteit beschikte en een markt had waarin elk moment van de dag een koper en verkoper gevonden kon worden en die bovendien beschikte over een